

هویت‌مداری در معماری

مجموعه مقالات

تألیف:

رقیه خبازی

هیئت علمی دانشگاه فنی و حرفه‌ای

علیرضا نصیری

۱۳۹۵

فهرست

پیشگفتار.....	۷
مقدمه.....	۹
بحران هویت در معماری و تاثیر آن در فرهنگ جامعه.....	۱۱
مفهوم هویت و هویت در معماری و شهرسازی.....	۱۱
فرهنگ و معماری.....	۱۶
بحران هویت در معماری معاصر ایران.....	۱۷
هویت در معماری ایران.....	۲۱
مولفه‌های موثر در هویت.....	۲۱
معنای هویت در معماری.....	۲۲
هویت از دیدگاه برخی بزرگان.....	۲۳
هویت در معماری ایرانی.....	۲۴
بررسی تاثیر حضور معماری موزه در هویت فرهنگی شهر.....	۲۷
چکیده.....	۲۷
مقدمه.....	۲۷
تعریف موزه.....	۲۸
نحوه شکل‌گیری موزه‌ها در طی زمان.....	۲۹
دیروز موزه‌ها.....	۳۰
امروز موزه‌ها.....	۳۰
فردای موزه‌ها.....	۳۱
انواع موزه.....	۳۱
هویت شهری در برابر جایگاه هنر.....	۳۳
ارتباط موزه با بافت شهری.....	۳۳
تأثیرات عملکردی موزه.....	۳۳
نقش موزه‌ها در حفظ میراث فرهنگی و ارتقاء فرهنگی جامعه.....	۳۴

نقش موزه بعنوان نشانه شهری..... ۳۵

نتیجه‌گیری..... ۳۵

هویت تیمچه‌ها در بازارهای قدیمی (نمونه: تیمچه مظفریه در بازار تبریز)..... ۳۷

چکیده..... ۳۷

مقدمه..... ۳۷

تعریف بازار..... ۳۸

پیشینه و تاریخچه‌ی بازار..... ۳۸

محیط مازانه و شهرسازانه بازار..... ۳۹

نقش حلیه در شکل‌گیری بازار..... ۳۹

نحوه شکل‌گیری بازار و ساخت اجزای تشکیل‌دهنده آن..... ۴۰

انواع بازار..... ۴۲

عناصر مختلف بازار..... ۴۲

بازار تبریز..... ۴۳

نتیجه‌گیری..... ۴۷

بررسی انعکاس هویت فرهنگی ایرانی در معماری و شهرسازی معاصر ایران..... ۴۹

چکیده..... ۴۹

مقدمه..... ۴۹

رابطه فرهنگ و معماری..... ۵۰

رابطه معماری و خصوصیات فرهنگی هر عصر..... ۵۱

عوامل فرهنگی موثر در شکل‌گیری فضای معماری..... ۵۲

مبانی فرهنگ ایران و تاثیر آن بر معماری..... ۵۲

بررسی دوره‌های مختلف در معماری معاصر ایران..... ۵۳

معماری معاصر ایران پهلوی دوم..... ۵۷

پس از انقلاب..... ۵۹

نتیجه‌گیری..... ۶۲

منابع..... ۶۲

پیشگفتار

فرهنگ حلقه واسط بین هدف (کمال طلبی) و برنامه (هنر، علم، مذهب) است و شکل معماری با تبعیت از ویژگی‌های محیطی و فلسفی بوجود می‌آید و عامل زمان به علت ماهیت دگرگونی‌سازی ساختار زندگی انسان به عنوان رکن اصلی، فضاهای جدید را شکل می‌بخشد. فرم معماری بارزترین شاخصه تاثیرپذیری معماری از فرهنگ است. پس باتوجه به اصل پایداری مفاهیم جوهری مستقیم در هر پدیده، می‌توان اصول انسانی مذکور را در سیر زمان حفظ نموده و آنها به عنوان مفاهیم بنیادی اساسی استفاده کرد. در وفاداری به فرهنگ و هنر یک سرزمین حفظ و تکرار اشکال گذشته مورد نظر نبوده و در طراحی و هنر، نگاه پویا و خلاق از ضرورت‌های اولیه متمدن به شمار می‌آید. می‌توان گفت که معماری انتقال‌دهنده معنی است نه شکل آن.

در آخر نتیجه می‌گیریم که معماری دارای دو رکن اصلی فرهنگی و علمی است و هر گاه در مسیر زمان یکی از ارکان سست و ضعیف گردد، نتیجه حاصله ناکافی و نا تمام رشد می‌نماید. محلول داشتن عوامل بنیادی، فرهنگی و علمی در بنا، یک اثر ساختمانی معمولی و بی‌روح را به سوی یک معماری کامل و شاخص سوق می‌دهد. اثری که آرمان‌ها، تاریخ و فرهنگ، ذوق و اندیشه و هنر یک جامعه در آن نهفته است به موازات این بینش توجه به واقعیت‌ها و ضرورت‌های ساختمان و عملکرد نیز موجب نوعی تعادل در بیان معمار گردیده و پیام معماری در این مرحله آشکار خواهد شد.

در خاتمه از سازمان نظام مهندسی استان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سراب، دانشکده سماء سراب، آموزشکده فنی و حرفه‌ای دخترانه الزهراء تبریز، شورای شهر سراب، کتاب، حوزه معاونت محترم پژوهشی و واحد انتشارات دانشگاه فنی و حرفه‌ای که امکان چاپ این کتاب را فراهم آوردند، تشکر نموده و امیدوار است که صاحب‌نظران با انتقادات و نظریات مفید و سازنده خود، اینجانب را در تهیه و تدوین کتب بهتر و مفیدتر یاری فرمایند.

گرچه صنعت ساختمان سازی در کشور در سال‌های اخیر از رشد چشمگیری در ابعاد مختلف کمی و کیفی برخوردار بوده اما وضعیت فعلی معماری ایرانی نه تابع الگوهای غربی و شرقی با ویژگی‌های یک ساختمان مدرن و پیشرفته است نه اثری از فرهنگ و هنر ایرانی و اسلامی. علت این مشکل را باید در عوامل گوناگون مانند ضعف‌های نظارتی، ضعف‌های آموزشی و فرهنگی، اهمال کاری‌های برخی طراحان و پیمان‌کاران، اغماض نا بجای گروهی از کارفرمایان، بی‌بودن مصالح و عدم تطبیق آن با شرایط ایران، عدم استفاده اصولی و صحیح از امکانات و مصالح جدید، منطبق نبودن طرح‌های جدید با فرهنگ ایرانی و اسلامی و از زوایای مختلف مانند: شرایط اقتصادی، تحولات فرهنگی و تغییر سلايق عمومی و امثال آن مورد بررسی قرار داد. با قضا برآشت نادرست از خلاقیت و نوآوری در طراحی ساختمان‌ها را می‌توان به عنوان یکی از عوامل اصلی این نابسامانی‌ها و آشفتگی‌ها محسوب نمود زیرا به نظر می‌رسد به رغم دانش جدید و تجارب ارزشمند موجود و قابل دسترس، برای بسیاری از طراحان و مهندسين این عرصه، از مفه‌م نوآوری و خلاقیت، تنها ارائه یک طرح متفاوت از اهمیت برخوردار است بدون آنکه سایر ضوابط و ضوابط علمی، عرفی و ارزشی مورد توجه قرار گیرد. این در حالی است که در معماری ایرانی و اسلامی برخلاف معماری مدرن، نه تنها آداب و سنن ارزشی مانند: وضو گرفتن و دعا به هنگام دار، بلکه باده‌های هنری، بصری و معنوی نیز در طراحی و ساخت از اهمیت ویژه برخوردار بوده و به مراتب آن، سایر عوامل الزامات فعالیت در این عرصه از جمله: استفاده بهینه و کامل از فضاهای در اختیار، بومی بودن مصالح و تناسب آن با شرایط اقلیمی، حفظ یا جلوگیری از ورود سرما و گرما، جهت تابش نور خورشید و روشنایی مناسب و حتی موضوعاتی مانند: انعکاس صدا، مسیر باد و جریان هوا در داخل ساختمان یا قبله نیز بطور کاملاً ماهرانه و منطقی مورد توجه قرار می‌گرفته است و...

امید است با همکاری همه علاقه‌مندان بتوان تصویر گویا از معماری در این مجموعه به دست آورد.